

Financiado por
la Unión Europea
NextGeneration

GENERALITAT
VALENCIANA

PROPOSTA PEDAGÒGICA

HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA

-2n de Batxillerat-

Departament de Filosofia

IES VIOLANT DE
CASALDUCH-BENICÀSSIM

1.Introducció.

Justificació de la programació.

El Reial Decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableixen l'ordenació i els ensenyaments mínims del Batxillerat, estableix que “el conjunt d'objectius, competències, continguts enunciats en forma de sabers bàsics, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació de Batxillerat constitueixen el currículum d'aquesta etapa”. És funció de l'equip docent conformat pel professorat que impartisca docència en el mateix curs de l'etapa, coordinats per l'equip directiu, elaborar i de forma adaptada els sabers bàsics, criteris d'avaluació i mètodes pedagògics a la realitat escolar. En la seua elaboració s'haurà de tindre molt en compte la lògica i necessària coordinació entre les diferents àrees del mateix nivell, i també una estratègia educativa comuna d'aquesta àrea per a tota l'etapa. Parlem d'una coordinació pedagògica horitzontal i vertical, canalitzada i promoguda pels diferents òrgans de coordinació docent del centre (equip directiu, COCOPE, reunions de departament, reunions d'equip docent, claustre, etc.). La nostra proposta pedagògica persegueix tres principis: la millora de la pràctica docent en el sistema d'educació públic mitjançant la planificació reflexiva del procés, la coordinació de tot el professorat (especialment del que impartisca la mateixa àrea) i el desenvolupament de la normativa general adaptat a la realitat del centre-aula.

Contextualització.

L'institut en el qual s'emmarca la següent programació es localitza en un poble coster de la província de Castelló anomenat Benicàssim. Benicàssim compta amb una població aproximada de 18.000 habitants i es caracteritza per la seua ubicació privilegiada entre el mar Mediterrani i les muntanyes del Desert de les Palmes, fet que facilita el disseny d'eixides pedagògiques diverses, tant en entorns naturals com urbans. A diferència d'altres municipis més industrials, Benicàssim presenta una economia centrada en el turisme, la cultura i els serveis, amb una forta activitat durant els mesos d'estiu. Aquest context

sociocultural influeix en les dinàmiques educatives del centre, ja que l'alumnat prové de famílies amb perfils diversos, molts d'ells vinculats al sector serveis i a l'activitat turística. A més, Benicàssim s'ha consolidat com un lloc de residència per a famílies de classe mitjana i alta de la província, que busquen qualitat de vida i entorn natural. Aquest fet es reflecteix en la diversitat de l'alumnat del centre, on conviuen joves de perfils socioeconòmics molt variats, enriquint així la vida escolar i les experiències compartides. El nostre centre, l'IES Violant de Casalduch, ofereix Educació Secundària Obligatoria, Batxillerat i Formació Professional. L'alumnat es distribueix en diversos grups per nivell, i el centre compta amb una comunitat educativa activa i implicada. A nivell d'infraestructures, disposa de biblioteca, sala d'actes, laboratoris de ciències, aules amb equipament informàtic, i instal·lacions esportives destacables, incloent un gimnàs complet. Aquestes instal·lacions són fonamentals per al desenvolupament de pràctiques i activitats interdisciplinàries. La majoria de les nostres matèries es desenvoluparan a l'aula-matèria nomenada Àgora i situada a la segona planta front al nostre espai departamental.

Presentació del Departament.

El Departament de Filosofia de l'IES Violant de Casalduch està conformat per dos persones, a saber, la cap de departament, Pilar Fabón Gascó, i David Sánchez Salas.

Les matèries que depenen del nostre departament i a aquest centre són les següents:

- Història de la Filosofia (2n de Batxillerat). 3 hores lectives.
- Psicologia (2n de Batxillerat). 4 hores lectives.
- Filosofia (1r de Batxillerat). 3 hores lectives.
- Valors cívics i ètics (4t d'ESO). 1 hora lectiva.

Presentació de la matèria.

El Batxillerat és una etapa de grans reptes per a l'alumnat, no sols per la necessitat d'afrontar els canvis propis del desenvolupament maduratiu dels adolescents, sinó també perquè en aquesta etapa educativa els aprenentatges adquireixen un caràcter més profund amb la finalitat de satisfer la demanda d'una preparació de l'alumnat suficient per a la vida i per als estudis posteriors. La

separació dels ensenyaments del Batxillerat en modalitats possibilita una especialització dels aprenentatges que configura definitivament el perfil personal i professional de cada alumne i alumna. Aquesta matèria té com a finalitat aprofundir en les competències que s'han desenvolupat durant tota l'Educació Secundària Obligatoria en les matèries optatives del nostre Departament i en la resta de matèries (cultura general). Història de la Filosofia té una càrrega lectiva de tres hores setmanals i és una de les matèries troncales en Batxillerat, és a dir, que tot l'alumnat ha de cursar independentment de l'itinerari elegit. El currículum d'aquesta matèria no sols pretén contribuir a l'adquisició i desenvolupament d'unes competències específiques de major nivell i aprofundir en l'adquisició de coneixements, destreses i actituds filosòfics, sinó que aspira també, a més a més, a encaminar a l'alumnat en la configuració tant de la seua dimensió personal com futur ciutadà crític i responsable com del seu futur perfil professional. Per a això, el currículum d'Història de la Filosofia de 2n de Batxillerat es dissenya partint de les competències específiques de la matèria com a eix vertebrador de la resta dels elements curriculars.

1.1. Marc legislatiu.

Com a funcionariat públic tenim l'obligació de dissenyar una proposta pedagògica el més respectuosa possible amb la normativa vigent. No sempre és possible aplicar plenament la normativa pels imperatius de realitat de l'educació pública però, sempre s'aspira a la màxima aproximació.

Aquesta programació didàctica es fonamenta sobre la xarxa legislativa següent:

- Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació, LOE.
- Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006 d'Educació, LOMLOE.
- Reial decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableixen l'ordenació i els ensenyaments mínims del Batxillerat.
- Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum del Batxillerat.
- Decret 104/2018, de 7 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià.

- Ordre 20/2019, de 30 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents sostinguts amb fons públics del sistema educatiu valencià.

2.Objectius del Batxillerat.

En l'article 2 del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum del Batxillerat en la Comunitat Valenciana, es defineixen els objectius com a “assoliments que s'espera que l'alumnat haja aconseguit en finalitzar l'etapa i la consecució de la qual està vinculada a l'adquisició de les competències clau”.

En eixe mateix Decret, més concretament, en l'article 7, es fa saber l'existència de setze objectius en aquesta etapa educativa. Aquests objectius són:

1. Exercir la ciutadania democràtica, des d'una perspectiva global, i adquirir una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució Espanyola, així com pels drets humans, que fomenti la corresponsabilitat en la construcció d'una societat justa i equitativa.
2. Consolidar una maduresa personal, afectiva sexual i social que li permeta actuar de manera respectuosa, responsable i autònoma i desenvolupar l'esperit crític. Preveure, detectar i resoldre pacíficament els conflictes personals, familiars i socials, així com les possibles situacions de violència.
3. Fomentar la igualtat efectiva de drets i oportunitats de dones i homes, analitzar i valorar críticament les desigualtats existents, així com el reconeixement i ensenyament del paper de les dones en la història i impulsar la igualtat real i la no discriminació per raó de naixement, sexe, origen racial o ètnic, discapacitat, edat, malaltia, religió o creences, orientació sexual o identitat de gènere, o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.
4. Afermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina com a condicions necessàries per a l'eficaç aprofitament de l'aprenentatge, i com a mitjà de desenvolupament personal.

5. Dominar, tant en expressió oral com escrita, el valencià i el castellà.
6. Expressar-se amb fluïdesa i correcció en una o més llengües estrangeres.
7. Utilitzar amb solvència i responsabilitat les tecnologies de la informació i la comunicació.
8. Conèixer i valorar críticament les diferents realitats del món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seua evolució, com a mostra del multilingüisme i de la multiculturalitat. Participar de manera solidària en el desenvolupament i millora del seu entorn social.
9. Accedir als coneixements científics i tecnològics fonamentals i dominar les habilitats bàsiques pròpies de la modalitat triada.
10. Comprendre els elements i procediments fonamentals de la investigació i dels mètodes científics. Conèixer i valorar de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia al canvi de les condicions de vida, així com afermar la sensibilitat i el respecte cap al medi ambient.
11. Afermar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix i sentit crític.
12. Desenvolupar la sensibilitat artística i literària, així com el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.
13. Utilitzar l'educació física i l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Afermar els hàbits d'activitats físicoesportives per a afavorir el benestar físic i mental, així com el desenvolupament personal i social.
14. Afermar actituds de respecte i prevenció en l'àmbit de la mobilitat segura i saludable.
15. Fomentar una actitud responsable i compromesa en la lluita contra el canvi climàtic i en la defensa del desenvolupament sostenible.
16. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura, l'empatia i el respecte cap als éssers vius, especialment els animals.

3. Competències clau.

En l'article 2 del Decret 108/2022, del Consell, es defineixen les competències clau com els “acompliments que es consideren imprescindibles perquè l'alumnat pugui progressar amb garanties d'èxit en el seu itinerari formatiu, i afrontar els principals reptes i desafiaments globals i locals”.

Les competències clau del Batxillerat apareixen recollides en l'Annex I del Decret 108/2022 i són l'adaptació al sistema educatiu espanyol de les competències clau establides en la Recomanació del Consell de la Unió Europea, de 22 de maig de 2018 relativa a les competències clau per a l'aprenentatge permanent. Són vuit i es mostren juntament amb el seu codi en la següent taula.

CODI	COMPETÈNCIES CLAU DEL CURRÍCULUM
CCL	Competència en comunicació lingüística
CP	Competència plurilingüe
CMCT	Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria
CD	Competència digital
CPSAA	Competència personal, social i d'aprendre a aprendre
CC	Competència ciutadana
CE	Competència emprenedora
CCEC	Competència en consciència i expressió culturals

Competència en comunicació lingüística (CCL)

La competència en comunicació lingüística suposa interactuar de manera oral, escrita, signada o multimodal de manera coherent i adequada en diferents àmbits i contextos i amb diferents propòsits comunicatius. Implica mobilitzar, de manera conscient, el conjunt de coneixements, destreses i actituds que permeten comprendre, interpretar i valorar críticament missatges orals, escrits, signats o multimodals evitant els riscos de manipulació i desinformació, així com comunicar-se eficaçment amb altres persones de manera cooperativa, creativa,

ètica i respectuosa. La competència en comunicació lingüística constitueix la base per al pensament propi i per a la construcció del coneixement en tots els àmbits del saber. Per això, el seu desenvolupament està vinculat a la reflexió explícita sobre el funcionament de la llengua en els gèneres discursius específics de cada àrea de coneixement, així com als usos de l'oralitat, l'escriptura o la capacitat per a pensar i per a aprendre. Finalment, fa possible apreciar la dimensió estètica del llenguatge i gaudir de la cultura literària.

Competència plurilingüe (CP)

La competència plurilingüe implica utilitzar diferents llengües, orals o signades, de manera apropiada i eficaç per a l'aprenentatge i la comunicació. Aquesta competència suposa reconèixer i respectar els perfils lingüístics individuals i aprofitar les experiències pròpies per a desenvolupar estratègies que permeten mediar i fer transferències entre llengües, incloses les clàssiques, i, en el seu cas, mantindre i adquirir destreses en la llengua o llengües familiars i en les llengües oficials. Integra, així mateix, dimensions històriques i interculturals orientades a conèixer, valorar i respectar la diversitat lingüística i cultural de la societat amb l'objectiu de fomentar la convivència democràtica.

Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria (STEM)

La competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria comporta la comprensió del món utilitzant els mètodes científics, el pensament i representació matemàtics, la tecnologia i els mètodes de l'enginyeria per a transformar l'entorn de forma compromesa, responsable i sostenible. La competència matemàtica permet desenvolupar i aplicar la perspectiva i el raonament matemàtics amb la finalitat de resoldre diversos problemes en diferents contextos. La competència en ciència comporta la comprensió i explicació de l'entorn natural i social, utilitzant un conjunt de coneixements i metodologies, incloses l'observació i l'experimentació, amb la finalitat de plantejar preguntes i extraure conclusions basades en proves per a poder interpretar i transformar el món natural i el context social. La competència en tecnologia i enginyeria comprèn l'aplicació dels coneixements i metodologies propis de les ciències per a transformar la nostra societat d'acord amb les

necessitats o desitjos de les persones en un marc de seguretat, responsabilitat i sostenibilitat.

Competència digital (CD)

La competència digital implica l'ús segur, saludable, sostenible, crític i responsable de les tecnologies digitals per a l'aprenentatge, per al treball i per a la participació en la societat, així com la interacció amb aquestes. Inclou l'alfabetització en informació i dades, la comunicació i la col·laboració, l'educació mediàtica, la creació de continguts digitals (inclosa la programació), la seguretat (inclòs el benestar digital i les competències relacionades amb la ciberseguretat), assumptes relacionats amb la ciutadania digital, la privacitat, la propietat intel·lectual, la resolució de problemes i el pensament computacional i crític. En el desenvolupament de l'aprenentatge d'aquesta matèria serà imprescindible la utilització de recursos com els esquemes, mapes conceptuals, la producció i presentació de memòries o textos, faceta en la qual s'aborda la competència digital i es contribueix, a través de la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació, en l'aprenentatge dels sabers per a comunicar-se, aconseguir informació, retroalimentar-la, simular i visualitzar situacions, obtenció i tractament de dades, etc.

Competència personal, social i de aprendre a aprendre (CPSAA)

La competència personal, social i d'aprendre a aprendre implica la capacitat de reflexionar sobre un mateix per a autoconèixer-se, acceptar-se i promoure un creixement personal constant; gestionar el temps i la informació eficaçment; mantindre la resiliència; i gestionar l'aprenentatge al llarg de la vida. Inclou també la capacitat de fer front a la incertesa i a la complexitat; adaptar-se als canvis; aprendre a gestionar els processos metacognitius; identificar conductes contràries a la convivència i desenvolupar estratègies per a abordar-les; contribuir al benestar físic, mental i emocional propi i de les altres persones, desenvolupant habilitats per a cuidar-se a si mateix i als qui ho envolten a través de la corresponsabilitat; ser capaç de portar una vida orientada al futur; així com expressar empatia i abordar els conflictes en un context integrador i de suport.

Competència ciutadana (CC)

La competència ciutadana contribueix al fet que alumnes i alumnes puguin exercir una ciutadania responsable i participar plenament en la vida social i cívica, basant-se en la comprensió dels conceptes i les estructures socials, econòmiques, jurídiques i polítiques, així com en el coneixement dels esdeveniments mundials i el compromís actiu amb la sostenibilitat i l'assoliment d'una ciutadania mundial. Inclou l'alfabetització cívica, l'adopció conscient dels valors propis d'una cultura democràtica fundada en el respecte als drets humans, la reflexió crítica sobre els grans problemes ètics del nostre temps i el desenvolupament d'un estil de vida sostenible d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) plantejats en l'Agenda 2030.

Competència emprenedora (CE)

La competència emprenedora implica desenvolupar un enfocament vital dirigit a actuar sobre oportunitats i idees, utilitzant els coneixements específics necessaris per a generar resultats de valor per a altres persones. Aporta estratègies que permeten adaptar la mirada per a detectar necessitats i oportunitats; entrenar el pensament per a analitzar i avaluar l'entorn, i crear i replantejar idees utilitzant la imaginació, la creativitat, el pensament estratègic i la reflexió ètica, crítica i constructiva dins dels processos creatius i d'innovació; i despertar la disposició a aprendre, a arriscar i a afrontar la incertesa. Així mateix, implica prendre decisions basades en la informació i el coneixement i col·laborar de manera àgil amb altres persones, amb motivació, empatia i habilitats de comunicació i de negociació, per a portar les idees plantejades a l'acció mitjançant la planificació i gestió de projectes sostenibles de valor social, cultural i economicofinancer.

Competència en consciència i expressió culturals (CCEC)

La competència en consciència i expressió culturals suposa comprendre i respectar la manera en què les idees, les opinions, els sentiments i les emocions s'expressen i es comuniquen de manera creativa en diferents cultures i per mitjà d'una àmplia gamma de manifestacions artístiques i culturals. Implica també un compromís amb la comprensió, el desenvolupament i l'expressió de les idees pròpies i del sentit del lloc que s'ocupa o del paper que s'exerceix en la societat. Així mateix, requereix la comprensió de la pròpia identitat en evolució i del

patrimoni cultural en un món caracteritzat per la diversitat, així com la presa de consciència que l'art i altres manifestacions culturals poden suposar una manera de mirar el món i de donar-li forma.

4. Competències específiques

En l'article 2 del Decret 108/2022, del Consell, es defineixen les competències específiques com els “assoliments que l'alumnat ha de poder desplegar en activitats o en situacions l'abordatge de les quals requereix els sabers bàsics de cada matèria”. Continua dient que “les competències específiques constitueixen un element de connexió entre, d'una banda, les competències clau, i d'una altra, els sabers bàsics de les matèries i els criteris d'avaluació.

El seu desenvolupament es produirà mitjançant les situacions d'aprenentatge contextualitzades en les quals l'alumnat haurà de participar-hi.

En suma, les competències específiques constitueixen un element de connexió entre els sabers bàsics de les matèries i els criteris d'avaluació. Les competències específiques (d'ara en avant, CE) de la matèria són sis i es desenvolupen en l'Annex II del Decret 108/2022 on, literalment, venen definides així:

CE1. Identificar les diferents concepcions filosòfiques que s'han formulat al llarg de la història, explicar-ne les idees principals i comparar-les, mitjançant l'aproximació a les fonts i el treball crític.

CE2. Buscar, analitzar i interpretar informació relativa a problemes històrico-filosòfics des d'una actitud reflexiva autònoma, rigorosa i creativa.

CE3. Argumentar de manera rigorosa i constructiva a l'hora d'expressar teories i idees relacionades amb problemes històrico-filosòfics.

CE4. Identificar en els problemes actuals la presència dels interrogants i reflexions plantejats a través de la història de la filosofia.

CE5. Analitzar críticament i qüestionar la legitimitat de les idees, valors i concepcions del món que ens arriben des de la història de la filosofia i donar visibilitat a aquelles que no s'han atés.

CE6. Identificar i analitzar els principals problemes ètics i polítics plantejats al llarg de la història del pensament occidental i posar-los en relació amb els conflictes ètics i polítics actuals i les diferents maneres d'abordar-los i de reaccionar-hi.

5. Sabers bàsics

En l'article 2 del Decret 108/2022, del Consell, es defineixen els sabers bàsics com els “coneixements, destreses i actituds que constitueixen els continguts propis d'una matèria o àmbit d'aprenentatge del qual és necessari per a l'adquisició de les competències específiques”.

Aquest mateix decret autonòmic, en el seu Annex II decreta que “és important destacar que no es tracta de determinar en aquest apartat tot allò que ha de desenvolupar-se en la programació d'aula del professorat de la matèria o el que es considera coneixement desitjable, sinó de delimitar els continguts bàsics essencials per a l'adquisició de les competències proposades per a aquest curs”.

En aquest mateix Annex II la normativa autonòmica explicita aquest saber bàsic agrupats en quatre blocs de continguts.

BLOC I

- Historicitat dels problemes i concepcions de la filosofia.
- Cosmovisió mítica i explicació filosòfica.
- El problema de la realitat en els presocràtics.

- Filosofia i ciutadania en la Il·lustració grega. Els sofistes i Sòcrates. Aspàsia de Milet i el paper de la dona en la cultura i la filosofia grega.
- El debat polític: Les propostes platònica i aristotèlica al voltant del millor ordre social.
- L'antropologia en la filosofia clàssica. Sòcrates i el coneixement de si. La psique en Plató i Aristòtil.
- La discussió ètica. L'intel·lectualisme socràtico-platònic; la teoria de les virtuts en Plató i el concepte d'eudaimonia en Aristòtil.
- De les polis a l'imperi. Filosofia, ciència i cultura en l'hel·lenisme. Estoïcisme i epicureisme.

BLOC II

- Qüestions fonamentals en la filosofia medieval.
- L'assimilació de la filosofia grega per la teologia medieval. El problema de la relació entre fe i raó.
 - Agustí d'Hipona i Hipàtia d'Alexandria.
- Filosofia i ciència
 - Hildegarda de Bingen i Guillem d'Ockham.
- La filosofia àrab i jueva.

BLOC III

- El naixement de la modernitat europea. El Renaixement. El protestantisme. La revolució científica.
- La necessitat d'un fonament segur per al coneixement. Principals figures del racionalisme i l'empirisme.

- La qüestió de l'origen i del fonament de la societat i el poder. Del pensament polític medieval a la teoria del contracte social.
- El debat metafísic modern. La filosofia crítica d'Immanuel Kant i el problema de la metafísica com a saber.
- El projecte il·lustrat
 - Potència i límits de la raó.
 - Il·lustració i democràcia.
 - La lluita pels drets. Mary Wollstonecraft i Olympe de Gouges.

BLOC IV

- Crisi del projecte il·lustrat i crítica contemporània.
- Filosofia de la sospita: decadència i dissolució de la filosofia occidental. Marx i Nietzsche.
- Corrents filosòfics del segle XX.
- El desenvolupament del feminisme: Simone de Beauvoir.
- El desarrelament segons Simone Weil.
- Segle XX i barbàrie. L'anàlisi del totalitarisme de Hannah Arendt.

6. Situacions d'aprenentatge

A l'article 2 del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat, se'ns defineixen les situacions d'aprenentatge com "situacions i activitats que impliquen el desplegament per part de l'alumnat d'actuacions associades a les competències específiques i a les competències clau, i que contribueixen a adquirir-les i desenvolupar-les. La capacitat d'actuació de l'alumnat en enfrontar-se a una situació d'aprenentatge requereix mobilitzar tota mena de coneixements implicats en les competències específiques, com són els conceptes, els procediments, les actituds i els valors".

En l'annex II d'aquesta mateixa normativa autonòmica es parla de "procediments propis" de les matèries filosòfiques, i s'hi indica, negre sobre

blanc, que “són desitjables totes aquelles situacions que promouen en l'alumnat la capacitat de fer-se preguntes sobre tot allò que envolta l'ésser humà a través del prisma de l'especificitat i radicalitat de la filosofia. També aquelles que exerciten processos com la cerca, la selecció i l'anàlisi d'informació a través del rigor, l'autonomia i la creativitat per a generar els hàbits propis del treball intel·lectual i personal”.

En definitiva, la peculiaritat de la filosofia ens obliga a treballar en situacions d'aprenentatge genuïnes i funcionals per a la nostra forma d'operar. Cobren protagonisme el diàleg filosòfic, el debat oral i els dilemes filosòfics a partir de notícies d'actualitat, que permeten fomentar “la discrepància, el dubte i la legitimitat de les opcions minoritàries”.

També són eines de treball fonamentals en aquesta matèria les tertúlies crítiques, el treball de textos amb comentaris filosòfics, la documentació rigorosa, activitats que fomenten l'ús de llenguatge inclusiu, un diari d'estudi i d'emocions, les dissertacions filosòfiques o assaigs, i les activitats que vinculen o oposen teories filosòfiques.

Totes aquestes situacions d'aprenentatge poden complementar-se amb accions transformadores del món que ens envolta, com escrits de protesta, campanyes de conscienciació i difusió dels valors democràtics i dels drets humans, o amb eixides que permeten a l'alumnat interaccionar amb el patrimoni natural i cultural proper i la seua conservació.

Accions que pretenen fer complir la normativa al mateix temps que defensen la singular radicalitat del pensament filosòfic.

7. Criteris d'avaluació

Novament, a l'article 2 del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat, se'ns defineixen els criteris d'avaluació com als “referents que indiquen els nivells d'acompliment esperats en l'alumnat desenvolupats en les situacions o activitats d'aprenentatge que requereixen el desplegament de les

competències específiques de cada matèria en un moment determinat del seu procés d'aprenentatge".

Per tant, cada competència específica podrà ser avaluada mitjançant els criteris d'avaluació que depenen d'ella i la concretitzen.

CE1.

1.1. Identificar les diverses aportacions que s'han produït al llarg de la història sobre qüestions filosòfiques.

1.2. Explicar diferents teories filosòfiques a través de l'anàlisi de les fonts.

1.3. Relacionar les diferents teories filosòfiques estudiades amb el present.

CE2.

2.1. Utilitzar criteris de cerca i selecció d'informació fiables, i comparar diferents fonts.

2.2. Analitzar de manera crítica la informació trobada per a comprovar-ne la veracitat.

2.3. Exposar de manera rigorosa i autònoma el resultat de la cerca, les posicions històriques respecte als problemes filosòfics i les reflexions que es produeixen arran de l'elaboració de la informació.

CE3

3.1. Participar en els debats de manera assertiva, escoltant de manera activa i respectant el torn de paraula tant en l'aportació d'arguments com en exposar el seu acord o desacord.

3.2. Utilitzar els conceptes i els arguments de manera rigorosa per a exposar les idees i raonaments que s'han donat al llarg de la història per a aclarir els dubtes i malentesos que es plantegen.

3.3. Identificar i analitzar críticament els usos dogmàtics i esbiaixats dels arguments de la història de la filosofia.

CE4

4.1. Identificar i explicar els interrogants i reflexions que guarden relació amb els problemes actuals.

4.2. Comparar les respostes donades al llarg

CE5

5.1. Analitzar críticament la relació entre idees, valors i concepcions del món de la història de la filosofia.

5.2. Identificar, visibilitzar i explicar idees, valors i concepcions de la història de la filosofia que han sigut silenciades, relegades o ocultades.

5.3. Comparar i explicar les diferències entre les idees i valors que han sigut silenciats.

CE6

6.1. Identificar en els textos de la història de la filosofia els problemes ètics i polítics de l'època.

6.2. Analitzar i explicar els problemes plantejats en els textos des d'una perspectiva històricament contextualitzada.

6.3. Relacionar els arguments i reflexions sobre els problemes ètics i polítics del passat amb la resolució racional dels problemes actuals.

8. Instruments d'avaluació

L'avaluació és una activitat valorativa i investigadora que es planteja com un instrument al servei del procés d'ensenyament-aprenentatge i que s'integra en l'activitat diària de l'aula. Hem de beure del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, en el Títol IV. Avaluació, promoció, titulació i documents oficials d'avaluació, que indica que l'avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumnat ha de ser contínua, formativa i integradora, i ha de tindre en compte les adequacions i personalitzacions realitzades amb l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu.

Arribats a aquest punt ja estem en disposició de detallar el procés d'avaluació. Per a això és fonamental contestar a tres preguntes: què avaluar?, com avaluar?, i, finalment, quan avaluar?

El què avaluar es concreta mitjançant les competències específiques, sabers bàsics i criteris d'avaluació. El **caràcter continu** de l'avaluació suposa fer un seguiment periòdic de l'alumnat i del propi procés d'ensenyament-aprenentatge.

El quan avaluar es concretitza en avaluació inicial, l'avaluació formativa i l'avaluació sumativa. L'**avaluació inicial** tindrà lloc en la primera sessió del curs i en la primera sessió de cada unitat de programació per diagnosticar els coneixements previs de l'alumnat mitjançant preguntes orals en gran grup. L'**avaluació formativa** és tota la informació que anem recopilant sessió a sessió al llarg de cada avaluació i els seus resultats. Finalment, l'**avaluació sumativa** es realitza de manera parcial en les **quatre proves objectives i competencials del curs**.

Sobre el com avaluar un dels instruments d'avaluació que utilitzarem seran les **proves objectives** diverses (tipus test, de resposta breu, de desenvolupament o d'anàlisi de conceptes) que permetent avaluar la capacitat de l'alumnat per a estructurar amb coherència la informació, argumentar lògicament i aplicar els coneixements en diferents situacions(d'aprenentatge).

D'altra banda **activitats competencials diverses** (escrites, orals, individuals, grupals...), **quadern de classe** (revisió dels resums teòrics fets a mà), i **projectes competencials** (escrits, orals, visuals o performances...). I, finalment, utilitzarem l'observació a l'aula per a avaluar la participació en les activitats proposades i el compromís amb la matèria (debats, argumentacions o posades en comú). Es valorarà el respecte a la resta del grup, professorat i instal·lacions del centre) i l'excel·lència en les hipotètiques eixides del centre. Al llarg del curs docent l'alumnat serà avaluat competencialment amb un enfocament holístic:

- Fulles de registre de qualificacions, on s'estableixen percentatges d'activitats, proves escrites i actitud de l'alumnat (llibre del professorat).

- Fitxa individual de l'alumnat, que contindrà dades personals, faltes d'assistència i anotacions generals (entre el llibre del professorat i ITACA).
- Seguiment de cada sessió a nivell de sabers bàsics (temporalització per grup-aula)
- S'utilitzarà també aquesta mateixa proposta pedagògica (que podrà enriquir-se mitjançant les actes de departament per a adaptar-se a la realitat del curs escolar).

Entre els **instruments d'avaluació** fonamentals en la nostra proposta de curs són: rúbriques, dianes o diaris d'aula.

9. Criteris de qualificació i recuperacions

Per a cada instrument d'avaluació cal assignar criteris de qualificació que permeten una avaluació objectiva de l'alumnat. Segons indica l'article 35.6 del Decret 108/2022 de currículum de Secundària, "cal promoure l'ús generalitzat d'**instruments d'avaluació variats, diversos i adaptats** a les diferents situacions d'aprenentatge que permeten la valoració objectiva de tot l'alumnat".

L'aportació de les **competències específiques pròpies** de la nostra matèria a la nota final serà equilibrada i equitativa degut a la idiosincràsia holística del saber filosòfic. **El pes de cada una hi serà de 16,66% sobre el total.**

No obstant això, la normativa deixa clar que són els criteris d'avaluació els que suporten el pes de l'avaluació. Hi són aquets els que nodreixen la nota de les competències específiques per les vinculacions que estableix el nou marc normatiu. Novament, i degut a la transversalitat dels criteris d'avaluació de la nostra matèria, el seu pes hi serà equitatiu i equilibrat. **Tots els criteris d'avaluació de la matèria representaran un 5,55% sobre la nota final.** D'aquesta forma fem **una aposta per la valorització de totes les habilitats i capacitats diverses del nostre alumnat sense jerarquitzar-ne cap.**

El que ha de quedar de manifest, negre sobre blanc, en aquesta programació, és que hi hauran competències específiques o criteris d'avaluació

que hi seran treballats més que d'altres depenent del grup-classe i de les seues necessitats, encara que el seu pes sobre la nota final siga el mateix.

El nivell competencial de l'alumnat, és dir, el grau d'adquisició de cadascuna de les competències específiques, s'ha de determinar gràcies a les vinculacions del marc normatiu entre aquestes i els criteris d'avaluació. La qualificació individual de l'alumnat es calcularà a partir de la mitjana aritmètica de les notes aconseguides en cada criteri d'avaluació. Cada trimestre es farà una fotografia de la mitjana per determinar la qualificació trimestral, sent la nota final l'evolució orgànica d'aquesta al llarg del curs (avaluació continua). Amb altres paraules, **la nota és un organisme viu que es nodreix de les qualificacions de tot el curs.**

Cadascun dels criteris d'avaluació definirà la seua qualificació o grau de consecució gràcies a les distintes activitats avaluables, orals o escrites i individuals o grupals, gràcies a les proves objectives i gràcies als treballs d'investigació. Tots aquest elements no pesaran de la mateixa forma al si (al regne) de cada criteri d'avaluació. La seua ponderació sempre seguirà la mateixa fórmula objectiva:

- Activitats avaluables: 1 (mesura-guia per la resta d'elements).
- Exposicions orals o treballs d'investigació: 5 (5 vegades més que una activitat evaluable).
- Proves objectives de la unitat o de llibres: 10 (10 vegades més que una activitat evaluable).
- **Proves trimestrals competencials:** 25 (25 vegades més que una activitat evaluable).

Les faltes ortogràfiques baixaran la nota un màxim d'un punt de la qualificació dels exàmens, restant 0'1 per cada errada ortogràfica (10 faltes ortogràfiques implica 1 punt menys en la qualificació). **Este punt no aplicarà en cas que l'alumnat tinga un informe del Departament d'Orientació que així ho indique.**

A més a més, **qualsevol treball o activitat entregat fora del termini establert o sense la forma exigida no serà avaluat i rebrà la nota de cero** (afectant als criteris d'avaluació que nodrissa).

Per a obtenir la qualificació numèrica final **emprarem un llibre del professorat a lliure elecció** ja que l'administració no ens facilita cap plataforma oficial capaç de calcular una nota competencial. Front el buit legal en la normativa vigent el professorat podrà elegir el format, analògic o virtual, que millor s'ajuste a la seua forma de treballar i que més solvència oferisca en el càlcul de la nota dels criteris d'avaluació de la nova modalitat competencial.

Aquesta programació vol clarificar la regla referida als coneguts popularment com **arrodoniments de la nota “per cortesia”**. Aquests es faran a l'alça quan la nota siga la unitat més 0'75 o, dit d'una altra forma, sempre que la part decimal que acompanya a la part sencera siga igual o superior a 0,75. Ho expliquem amb un exemple clarificador que diu que només arribant al 7'75 la nota serà arrodonida en un 8, és a dir, que si hi fos d'un 7'74, aquesta romandria en un 7. Un **requisit indispensable per a dur a terme aquest arrodoniment** és l'entrega en temps i forma de totes les tasques obligatòries del curs i haver tingut un comportament a l'aula adequat i respetuós. Sense el compliment d'aquest condicionant no es pot optar per no fer aquest arrodoniment.

En el referit a les recuperacions de la matèria, el marc normatiu de referència és el Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat, en el seu Títol IV referit a l'avaluació i la promoció, dedica el Capítol I a l'Avaluació i el Capítol II a la promoció.

L'article 35 del citat Decret estableix al seu punt 1 que l'avaluació serà “contínua i diferenciada segons les matèries” i, al seu punt 2, hi comenta que “en el procés d'avaluació contínua, quan el progrés de l'alumne o alumna no siga l'adequat, s'han d'establir mesures de reforç educatiu i s'han d'adequar les condicions per a afavorir-ne el progrés”. Com a avaluació contínua la nota de cada trimestre resultarà de la mitjana obtinguda en els criteris d'avaluació en el moment de la sessió d'avaluació. La nota es nodrirà al llarg del curs de forma orgànica i hi serà, novament, la mitjana de la nota de tots els criteris d'avaluació a la fi del curs. Per tant, la nota final no resulta d'una mitjana de les notes de les distintes avaluacions, és una nota viva que evoluciona al nodrir-se de tots els elements avaluable mitjançant instruments d'avaluació diversos al llarg del curs escolar.

No es contemplen recuperacions trimestrals al ser una avaluació contínua. El curs acadèmic es podrà recuperar realitzant una **prova escrita competencial final** que tindrà lloc a la fi del curs acadèmic, en les proves extraordinàries legalment establides en el calendari escolar (hi pot variar depenent del calendari oficial del centre). En aquesta prova s'avaluarà la consecució dels sabers bàsics i de les competències específiques concretats en aquesta programació. S'haurà d'obtenir una qualificació igual o superior a 5 en aquesta prova per a superar la matèria. No es contempla la possibilitat de fer cap arrodoniment en aquesta prova objectiva competencial final extraordinària.

En cas de l'alumnat repetidor, al ser aquesta matèria una del segon curs del batxillerat, s'ha de tornar a cursar de forma ordinària o buscar alternatives en altres modalitats que la normativa preveu.

Finalment, queda escrit blanc sobre negre en aquesta programació que qualsevol alumna o alumne que intente copiar, o copie, al llarg del curs, **tindrà com a conseqüència directa una qualificació de zero en la nota final.** Aquesta mesura no sols afecta les proves escrites, sinó també qualsevol treball o activitat que forme part de l'avaluació.

Així mateix, l'ús de la intel·ligència artificial de manera poc ètica —com ara la presentació de treballs generats íntegrament per IA sense cap procés de reflexió personal— serà considerat una forma de còpia i, per tant, **penalitzat amb la mateixa severitat.** L'objectiu de la matèria és fomentar el pensament crític, la reflexió autònoma i el diàleg argumentat, valors incompatibles amb la suplantació del procés intel·lectual.

D'altra banda, l'alumnat que mantinga una actitud de confrontació directa amb els valors democràtics, o que falte al respecte al professorat o a la resta de companys i companyes, **podrà ser penalitzat amb un suspens en la qualificació final**, sempre que aquestes actituds siguin reiterades i greus, i estiguen degudament documentades.

La filosofia és una matèria que busca cultivar l'amor per la saviesa, el respecte per la diversitat i la capacitat de pensar amb llibertat i responsabilitat. Per això, el compromís ètic i el respecte mutu són condicions indispensables per al bon desenvolupament del curs.

Finalment, i amb la irrupció de les noves intel·ligències artificials es valorarà el treball escrit desenvolupat en l'aula i les aportacions orals. El **canvi de paradigma** (que representa la IA) requereix d'un canvi en la forma de treballar i en la forma d'avaluar a l'alumnat.

10. Metodologia i orientacions didàctiques

10.1 Metodologia general

La metodologia és el conjunt d'actuacions organitzades i planificades pels docents, de manera conscient i reflexiva, amb la finalitat de possibilitar l'aprenentatge de l'alumnat i l'assoliment dels objectius plantejats. Sobre la base de la LOMLOE i el Reial decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims del Batxillerat, podem dir que la metodologia haurà d'adaptar-se a les capacitats de l'alumnat aprofitant els recursos disponibles. Es buscarà que obtinguen conclusions a partir de la pròpia experiència i que adquirisquen les destreses bàsiques a l'hora d'enfrontar-se davant problemes quotidians sense perdre de vista la relació amb altres matèries del currículum, i es fomentarà l'adquisició d'hàbits de treball propis de la matèria, necessaris per a un desenvolupament autònom de l'aprenentatge que els servisca dins i fora de l'aula.

En l'article 6 del Decret 108/2022, del Consell, es defineixen els principis pedagògics que regiran el Batxillerat, es destaca que s'han d'emprar mètodes que tinguen en compte diverses maneres de representació i expressió, els diferents ritmes d'aprenentatge de l'alumnat, que afavorisquen la capacitat d'aprendre per si mateixos i que promoguen el treball en equip. També s'ha de prestar una atenció especial a l'adquisició i el desenvolupament de les competències clau, i s'ha de fomentar la correcta expressió oral i escrita i l'ús de les matemàtiques en context. Des de totes les matèries o àmbits s'ha de promoure la ciutadania democràtica i la consciència global, amb voluntat d'educar persones crítiques i compromeses en la millora del seu entorn i a aconseguir un futur sostenible per a tots d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible. Així mateix, s'ha de garantir l'atenció personalitzada de l'alumnat que manifesta dificultats específiques

d'aprenentatge o d'inclusió en l'activitat ordinària dels centres, altes capacitats intel·lectuals i alumnat amb discapacitat, així com la detecció precoç de les dificultats en l'aprenentatge i la posada en marxa de mecanismes de suport i flexibilització, alternatives metodològiques i altres mesures.

Partint de les directrius anteriors i de la línia pedagògica del Projecte Educatiu de Centre (PEC), els PRINCIPIS GENERALS que concreten la nostra metodologia han d'impulsar el nivell de desenvolupament de l'alumnat, promoure el desenvolupament de les competències clau i específiques, afavorir la significació, la transferència i les connexions entre els continguts i estimular la cooperació.

Per a això s'hauran de tindre en compte els coneixements previs de l'alumnat, afavorir la motivació per l'aprenentatge, assegurar que l'alumnat sap el que fa i per què ho fa, i adoptar una metodologia flexible i oberta amb estratègies adequades a cada situació.

10.2. Metodologia específica

Les matèries filosòfiques són genuïnes i resulta complexa la seua adaptació a la normativa vigent per la seua metodologia i per la naturalesa dels seus sabers. Aquesta proposta pedagògica intenta mantenir l'essència crítica, viva, molesta i de complexitat teòrica amb una normativa competencial i més encaminada a la producció i l'aplicació dels coneixements.

Etimològicament, **la paraula filosofia significa “amor a la saviesa”** per la senda de la raó. Una estima no instrumental ni interessada, un saber pel simple gust de saber. Un saber de tot, sense tancar processos, **difícilment programable i molt abraçat a l'actualitat de les nostres societats**. La filosofia és un continu diàleg entre la tradició i la innovació, és a dir, entre el passat i el present.

La nostra metodologia, per l'ambició temàtica que ens marca la normativa de 2800 anys d'Història de la Filosofia i per la seua efectivitat, es recolza en les **classes magistrals dinàmiques, vives, impertinents, multinivell i inclús teatralitzades**. Classes magistrals allunyades del tòpic que una part de la nova pedagogia hi pensa que és una classe magistral. Una bona classe magistral que

treballe distintes temàtiques, que sàpiga jugar amb les paraules i que mostre un món farcit de respecte per la diversitat, de valors democràtics i d'estime per la cultura de l'esforç. L'alumnat, d'aquesta manera, **aprendrà a mantenir l'atenció** i a conjugar distints ingredients de la realitat complexa en la que es desenvolupa la seua vida. Aquesta metodologia permet un **profundització en les temàtiques** propi del saber filosòfic.

A més a més el **diàleg filosòfic socràtic serà fonamental**. Un diàleg entre el professorat i l'alumnat, entre els textos literaris i l'actualitat, entre el saber específic de la nostra matèria i una visió de la holística de la cultura general (entre la resta de matèries). Aquesta metodologia permet un **capacitat crítica** pròpia del saber filosòfic i una millora de la **capacitat comunicativa** i social de l'alumnat.

Les nostres situacions d'aprenentatge són comentaris de textos, dissertacions filosòfiques, dilemes morals, debats crítics, anàlisis de conceptes filosòfics o d'obres d'art (pel·lícules, quadres pictòrics, manifestacions arquitectòniques...).

Una metodologia que intenta equilibrar allò virtual amb allò analògic per **protegir l'alumnat de la fragmentació de la seua atenció com proposa Chul Han** al llarg de la seua obra filosòfica, especialment en *Infocràcia* o en *No-coses*. La nostra matèria pretén generar, també, espais de silenci regeneratiu, espais sense pantalles, espais de reconeixement de les nostres mans i de pretensió emancipadora. **La nostra ambició és que les noves generacions siguen conscients de l'enormitat de l'herència que rebren amb la tradició del pensament occidental** que ha definit l'espai europeu (i també coneguen altres tradicions).

Es per això que serà important en la nostra proposta de curs filosòfic **la lectura de textos i llibres filosòfics** que milloren la capacitat crítica, **l'ampliació del seu vocabulari filosòfic** i la cultura general de l'alumnat.

En suma, la nostra proposta de curs filosòfic no deixar-se dominar per la frivolitat del món, **vol ser conscient de l'ús i de l'abús de les noves Intel·ligències Artificials** i, a més a més, vol ser un cant de llibertat que s'abraça amb la igualtat. Amb la irrupció de les noves intel·ligències artificials es valorarà

el **treball escrit desenvolupat en l'aula** i les **aportacions orals**. El temari és molt dens i la dinàmica ha d'acoplar-se a la realitat educativa.

10.3. Recursos didàctics

Depenent de les necessitats de l'alumnat i de la tipologia d'activitats les nostres sessions podran organitzar-se en grup-aula (o gran grup), en grups reduïts i flexibles o, com no, en la modalitat de treball individual. La pretensió de la nostra matèria és el desenvolupament competencial en el que, tant el treball grupal com el treball individual, són igual de necessaris per l'assoliment dels mínims que la normativa ens exigeix. Aspirem, en definitiva, a **reproduir en el grup-classe la realitat de les societats democràtics actuals, heterogènies, plurals i cosmopolites**.

En allò referit a l'espai generaren les condicions per a garantir l'accessibilitat de tot l'alumnat a una educació pública i de qualitat al nostre centre, entesa aquesta última com un Dret Fonamental.

Finalment, en allò referit als **materials i recursos** comptarem en tots els elements dels que disposem a les instal·lacions del nostre centre, a saber, classes ordinàries, biblioteca, sales d'informàtica o espais exteriors de l'institut. A més a més, disposarem de connexió a Internet, ordinador i projector que ens permeten tindre accés les bases culturals mundials i a la projecció de materials propis dissenyats per a recolzar les classes magistrals (presentacions teòriques). També tindrem, a més a més, a la nostra disposició, materials complementaris, el llibre de text, presentacions virtuals, documentals i classes magistrals. Tot l'alumnat té accés a **materials multinivells a Aules** que el professorat ha elaborat per a garantir la inclusió.

10.4. Activitats de reforç i ampliació

L'alumnat de la nostra matèria tindrà al seu abast una bateria de recursos teòrics de reforç i ampliació multinivell i multicanal que intenta no deixar caure cap alumnat del sistema públic d'educació. Per convicció i per imperatiu legal, la nostra proposta de curs filosòfic assegura una infinitat d'aquest tipus de recursos i d'activitats que **representen una bastida** per l'alumnat que necessita ajuda com un impuls extra per a altres que hi volen arribar més enllà

dels sabers mínims exigits i dominar amb excel·lència les competències específiques de la matèria.

Materials i activitats de reforç.

- Conceptes filosòfics bàsics comentats.
- Activitats de vinculació d'idees filosòfiques.
- Activitats de contraposar teories filosòfiques.
- Materials complementaris adaptats (dos-tres nivells de dificultat).

Materials i activitats d'ampliació.

- Proposta de lectures filosòfiques complexes.
- Conceptes filosòfics complexes comentats.
- Textos filosòfics complexes comentats.
- Activitats de vinculació d'idees filosòfiques complexes.
- Activitats d'investigació per aprofundir en teories filosòfiques.
- Actualitzacions d'idees filosòfiques complexes.
- Materials complementaris adaptats (dos-tres nivells de dificultat).

11. Mesures d'atenció a la diversitat (nivells III i IV)

Tenint com a referent imprescindible l'Ordre 20/2019, de 30 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents sostinguts amb fons públics del sistema educatiu valencià, i el Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell, que desenvolupa els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià, podem dir que el principi d'una educació comuna ha d'atendre la diversitat i a l'alumnat amb necessitats educatives especials.

En el "Annex. Nivells de resposta educativa per a la inclusió" del Decret 104/2018 s'estableixen les MESURES DE NIVELL I NIVELL IV. Els agents responsables de la planificació, desenvolupament i avaluació d'aquestes mesures corresponen a l'equip docent de l'alumnat, sota la coordinació del tutor/a i amb l'assessorament del departament d'Orientació, podent col·laborar

professorat especialitzat de suport i agents externs. Les mesures de NIVELL III requereixen una sèrie de suports ordinaris addicionals que consisteixen en activitats de reforç, adaptacions d'accés al currículum que no impliquen materials singulars o personal especialitzat, i actuacions d'acompanyament i suport personalitzat, entre altres accions. Tot això es plasma en documents com el Pla d'Atenció a la Diversitat i Inclusió Educativa (PADIE) o el Pla d'Acció Tutorial (PAT), inclosos en el PEC i el PAM. Les mesures de NIVELL IV requereixen una sèrie de suports especialitzats addicionals que consisteixen en adaptacions curriculars individuals significatives (ACIS), materials singulars, personal especialitzat i/o mesures organitzatives extraordinàries. Aquest tipus de mesures requereixen una avaluació sociopsicopedagògica i un document en el qual es reflecteixen és el Pla d'Actuació Personalitzat (PAP).

Les orientacions generals per a atendre el nostre alumnat es basaran en la proposta d'activitats diferenciades, plantejades pel professorat sobre la base de l'avaluació inicial i a l'evolució individual de l'alumnat, en la utilització d'elements de format de text com a negreta, subratllat i colors per a ressaltar els elements principals i facilitar la seua comprensió, en materials didàctics com a vídeos, fitxes il·lustratives, resums, o en l'ús de diccionaris en classe i en les proves escrites per a alumnat que no domina la llengua. També es contemplaran canvis en la localització de l'aula que faciliten l'aprenentatge, el treball en grups equilibrats per fomentar l'aprenentatge entre iguals o el recolzament en l'equip d'orientació per buscar-ne noves alternatives d'eficàcia dins de la normativa vigent.

En aquesta proposta de curs filosòfic es contempla una bateria de materials complementaris a AULES que servisquen com una bastida per a tot l'alumnat que ho necessite. A més a més, aquesta departament serà permeable als informes nominals de l'alumnat que des del Departament d'Orientació se'ns envien. La programació és un organisme viu i totalment flexible per fer front a qualsevol situació de necessitat educativa.

12. Unitats de programació

Presentem el llistat d'unitats de programació seleccionat dividit per trimestres segons la nostra temporalització.

Primera avaluació

Unitat 1. El pas del mite al logos. Filosofia presocràtica.

Unitat 2. Filosofia i ciutadania en la Il·lustració.

Unitat 3. La filosofia platònica.

Unitat 4. La filosofia aristotèlica.

Unitat 5. El pensament hel·lenístic. De la polis a l'Imperi.

Segona avaluació

Unitat 6. Filosofia medieval I: Agustí d'Hipona i Hipatia d'Alexandria.

Unitat 7. Filosofia medieval II: Tomàs d'Aquino i Guillelm d'Occam.

Unitat 8. Filosofia moderna I. Racionalisme versus Empirisme.

Unitat 9. Filosofia moderna II. El projecte il·lustrat de Kant.

Unitat 10. Filosofia moderna III. Mary Wollstonecraft i Olimpia de Gouges.

Unitat 11. Filosofia moderna IV. Del pensamiento político medieval al contrato social.

Unitat 12. La Modernitat a Europa i la Nova Ciència.

Tercera avaluació

Unitat 13. Filosofia de la sospita: Freud, Marx i Nietzsche.

Unitat 14. Positivisme i Utilitarisme.

Unitat 15. El desarrollo del feminismo i Simone de Beauvoir.

Unitat 16. Fenomenologia i existencialisme.

Unitat 17. Filosofia espanyola del segle XX.

Unitat 18. Michael Foucault.

Unitat 19. Escola de Frankfurt.

Unitat 20. L'anàlisi filosòfica de l'opressió i del desarrelament: Simone Weil i Hannah Arendt.

Unitat 21. Filosofia actual i reptes de futur.

13. Elements transversals

13.1. Foment de la lectura

La lectura és un dels principals Instruments d'aprenentatge, de manera que una bona comprensió lectora contribueix a l'èxit escolar de l'alumnat, ajudant a mantindre i desenvolupar la resta de competències clau. No és el mateix foment de la lectura que competència lectora, és a dir, en el primer cas es té com a objectiu desenvolupar l'hàbit lector mentre que, en el segon cas, es va més enllà al representar l'habilitat de comprendre i utilitzar formes lingüístiques requerides per la societat. És a dir, el foment de la lectura és la millor manera de desenvolupar la competència lectora.

Sobre la base de l'Ordre 44/2011, de 7 de juny, de la Conselleria d'Educació, el nostre centre estableix el seu Pla de Foment de la Lectura (PFL) a la disposició del professorat, amb orientacions per a fomentar la lectura, desenvolupar la comprensió lectora i dinamitzar la biblioteca escolar. El PFL inclou també les propostes d'activitats a desenvolupar pels diferents departaments didàctics, així com eines diverses com a qüestionaris i rúbriques per a la seua anàlisi i avaluació.

En aquest sentit, al llarg de tot el curs s'utilitzaran textos relacionats amb la matèria a partir dels quals es treballarà la comprensió lectora al mateix temps que es realitzaran presentacions orals o escrites, i lectures de texts en cada unitat didàctica, en els enunciats de les activitats i de les proves escrites. Tot això per a donar resposta a l'apartat 17 del PAM.

En definitiva, sense capacitat comunicativa el món de les persones, o de l'alumnat en aquest cas, es fa menut i, a més a més, la seua capacitat d'expressar emocions, també. És la seua capacitat comunicativa, vinculada estretament per la ciència amb la lectura, de la que depèn el futur de les nostres democràcies i sistemes de vida.

En aquesta matèria es proposaran lectures (obligatòries i) opcionals que comptaran competencialment en la nota mitjançant els criteris d'avaluació. En les actes de reunió de departament es concretaran els títols seleccionats.

13.2. Comunicació audiovisual i ús de les TIC

Una de les competències clau que hem de desenvolupar en l'alumnat és la competència digital i per a desenvolupar-la és necessari que els recursos digitals formen part de la programació com a eines d'aprenentatge que ha d'utilitzar el propi alumnat. Les tecnologies de la Informació i la comunicació (TIC) són un conjunt d'avanços tecnològics que proporcionen eines per al tractament i la difusió de la informació i permeten comptar amb diversos canals de comunicació. Les TIC consisteixen a disposar d'habilitats per a buscar, obtenir, avaluar, emmagatzemar, produir, presentar i comunicar informació i per a transformar-la en coneixement.

I encara que l'ús de les noves tecnologies fragmenta l'atenció com demostren estudis científics o com fiquen de manifest reflexions filosòfiques actuals, el món virtual ha vingut per a quedar-se i és obligació de l'educació pública donar al nostre alumnat les ferramentes per fer-ne un bon ús d'aquesta nova realitat. Aquesta proposta pedagògica també vol ficar de manifest que molts sistemes educatius avançats estan revertint el procés d'educació amb pantalles per tornar a sistemes tradicionals front el fracàs dels primers.

Una vegada s'han fet aquestes reflexions filosòfiques, aquesta programació també vol manifestar la necessitat d'una connexió a Internet en l'aula per les avantatges que representa a l'hora de poder romandre connectats amb qualsevol font d'informació a nivell mundial.

L'alumnat pot utilitzar Internet com a eina de cerca d'informació, trobar imatges impressionants i es pot aprofitar dels recursos de qualitat penjats en la xarxa.

A més, l'ús de les TIC a l'aula permetrà que l'alumnat complemente altres formes d'aprenentatge utilitzades al centre, millori la comprensió de conceptes impossibles d'observar a simple vista o visualitzi representacions per a comunicar conceptes a companys i professorat.

Tots aquests avantatges es poden dur a terme a l'aula d'una manera fàcil i senzilla destacant, per exemple:

- Presentacions sobre la unitat de programació a treballar, contenint esquemes, mapes conceptuals i imatges que tindran un caràcter motivador enfront dels continguts que es treballaran en el tema.
- Realització d'activitats de desenvolupament utilitzant diferents aplicacions informàtiques, destacant processadors de textos i presentacions, així com activitats extretes de diferents pàgines web educatives.
- Activitats de repàs, reforç i aprofundiment fent ús de les mateixes aplicacions anteriors.
- Cerca i selecció d'informació en Internet sobre temes històrics o d'actualitat fonamentals en les matèries filosòfiques.
- Ús de correu electrònic i altres mitjans digitals d'informació.

13.3. Emprenedoria

A través de l'educació inculcarem la motivació que l'alumnat necessita per aconseguir les seves metes. Hem de deixar que prenguen les seues pròpies decisions fomentant la confiança en les seues capacitats, hem de fer costat les seues idees que poden contenir un gran potencial transformador i demostrar-los que confiem en la seua capacitat per a sostenir i millorar el nostre sistema de vida en el futur pròxim.

L'esperit emprenedor persegueix el desenvolupament de la creativitat, l'autonomia, la iniciativa, el treball en equip, la confiança en un mateix i el sentit crític. Per tot això, es desenvoluparan un conjunt d'activitats que pretenen la cerca autònoma d'informació i l'obtenció de conclusions per part de l'alumnat. Es fomentarà la participació en la planificació i realització en equip d'activitats filosòfiques, valorant les aportacions pròpies i alienes en funció dels objectius establerts, mostrant una actitud flexible i de col·laboració, assumint, com a punt fonamental, responsabilitats en el desenvolupament de les tasques.

13.4. Educació cívica i constitucional. ODS i Agenda 2030

Les relacions interpersonals que es generen al voltant del grup-classe durant la realització de treballs en grup, i en general durant la convivència diària

a l'aula, permeten incidir en l'assumpció de valors com aprendre a conviure respectar les diferències i desenvolupar la cooperació i la solidaritat, elements transferibles en la vida quotidiana, amb la voluntat d'encaminar a l'alumnat a establir relacions constructives amb les altres persones.

Dins d'aquest àmbit existeixen algunes qüestions amb les quals la programació educativa ha de ser especialment sensible:

- L'atenció a les persones amb discapacitat.
- L'escola ha d'oferir-los una educació de qualitat, garantint l'equitat i la inclusió perquè es troben en igualtat d'oportunitats amb la resta de l'alumnat.
- La igualtat efectiva entre homes i dones.
- La prevenció de la violència de gènere.
- El tractament dels valors inherents a principis d'igualtat de tracte i no discriminació per qualsevol condició o circumstància personal o social.
- La prevenció i resolució pacífica de conflictes en tots els àmbits de la vida personal, familiar i social.
- L'educació en valors de llibertat, justícia, igualtat, pluralisme polític, pau, democràcia, respecte als drets humans i rebuig a la violència.
- Valors personals. Dins d'aquest àmbit, l'objectiu és sensibilitzar als alumnes perquè configuren la seua postura personal i ètica en relació amb:
 - ✓ El desenvolupament sostenible i el medi ambient.
 - ✓ Les situacions d'explotació de les persones i d'abús sexual.
 - ✓ El risc derivat de la utilització de les Tecnologies de la informació i la Comunicació.
 - ✓ La protecció davant emergències i catàstrofes.
 - ✓ La cura personal, l'activitat física i la dieta equilibrada.
 - ✓ L'educació i la seguretat varia, la millora de la convivència i la prevenció dels accidents de trànsit.

En aquest sentit, en 2015 l'ONU va aprovar l'Agenda 2030 sobre el Desenvolupament Sostenible, una oportunitat perquè els països i les seues societats emprenguen un nou camí amb el qual millorar la vida de tots, sense

deixar a ningú arrere. L'Agenda compta amb 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), que constitueixen una crida universal a l'acció per a posar fi a la pobresa, protegir el planeta i millorar les vides i les perspectives de les persones a tot el món mitjançant of combat al canvi climàtic, la millora de l'educació, en igualtat de la dona, la defensa del medi ambient o el disseny de les nostres ciutats.

El ODS es treballen de manera transversal en totes les matèries i àmbits mitjançant situacions d'aprenentatge diverses, i són les següents:

Al llarg de tot el curs transmetrem valors fonamentals de la nostra Constitució i d'un comportament cívica, com són la llibertat, la justícia, la igualtat i el pluralisme polític, així com per a aconseguir els objectius de desenvolupament sostenible. Aquests valors s'emportaran a la practica, per exemple, mitjançant lectures de temes relacionats (pobresa energètica, dificultat d'accés a l'aigua potable, gestió de residus, aplicacions mèdiques d'avanços científics, etc.), realització de treballs en equip que permeten predisposar per al treball i interactuar amb els altres, adoptant actituds de respecte i valoració a les solucions aportades pels altres, en activitats on es fomentarà la igualtat entre homes i dones valorant les aportacions de la dona a la història de la ciència, i en general es fomentaràn els debats en classe par al fet que cadascú aporte les seues opinions en llibertat i igualtat, acceptant les critiques i les opinions diferents.

14. Activitats complementàries i extraescolars

Es consideren **activitats complementàries** les establides dins de l'horari lectiu de permanència obligada de l'alumnat en el centre i relacionades directament amb el desplegament del currículum com a complement de l'activitat escolar, en les quals puga participar el conjunt d'alumnat del grup, curs, cicle, nivell o etapa. Aquestes activitats seran, amb caràcter general, gratuïtes i, en tot cas, no tindran caràcter lucratiu, i es garantirà que cap alumna o alumne quede exclòs de participar per motius econòmics o de qualsevol altre tipus. Es consideraran, també, activitats complementàries, aquelles l'inici o finalització de les quals es produisca dins de la jornada escolar, encara que la totalitat de l'activitat no es desenvolupe dins d'aquesta jornada.

Les activitats complementàries seran obligatòries i avaluables a efectes acadèmics per a tot l'alumnat. Entre els propòsits que persegueixen aquest tipus d'activitats destaquen:

- Completar la formació que rep l'alumnat en les activitats curriculars.
- Millorar les relacions entre l'alumnat i ajudar los a adquirir habilitats socials de comunicació, obrint se al seu entorn natural i cultural.
- Contribuir al desenvolupament de valors actituds adequades relacionades amb la interacció i el respecte cap als altres.
- Estimular el desig d'investigar la curiositat per saber coses noves
- Afavorir la sensibilitat, la curiositat i la creativitat de l'alumnat.
- Despertar el sentit de la responsabilitat en les activitats realitzades.

Des de l'àrea filosòfica, aquestes activitats tenen com a objectiu completar l'activitat habitual de l'aula, fomentant l'amor pel coneixement com a fi últim, en sí mateix, l'estima per la cultura político-democràtica i el despertar de l'anàlisi reflexiva entre l'alumnat. Algunes de les activitats que intentarem fer realitat són:

- Commemoració de la diada contra les violències masclistes.
- Commemoració de la diada del dia de la Constitució.
- Commemoració de la diada del dia de la dona.
- Commemoració de la diada per la Filosofia.

- Activitats per millorar el nostre poble i col·laborant amb l'Ajuntament (reivindicació): reforestació, neteja d'espais urbans, escrits al plenari amb exigències per un poble millor.

D'altra banda, es consideren **activitats extraescolars** tant les que es realitzen dins de la jornada escolar però fora del període lectiu com les que es desenvolupen totalment fora de la jornada escolar. Aquestes activitats no han de tindre caràcter lucratiu, són voluntàries per a les famílies i no poden contindre ensenyaments inclosos en les programacions didàctiques de cada curs escolar ni ser susceptibles d'avaluació a efectes acadèmics de l'alumnat. Des del departament de Filosofia es programen una sèrie d'eixides turístico-culturals que pretenen otorgar al nostre alumnat la possibilitat de conèixer expressions culturals, espais importants en la cultura cosmopolita i formes de romandre en el món genuïnes.

Les activitats que enguany **proposarem per a la seua aprovació** hi seran les següents:

- Excursió a Grècia per conèixer el bressol del pensament filosòfic, la democràcia o el teatre.
- Excursió a Segóbriga i Uclés per conèixer testimonis patrimonials importants al territori espanyol i per gaudir del teatre en un espai únic.
- Excursió a Santillana del Mar-Coves d'Altamira.
- Excursió a Córdoba per conèixer expressions patrimonials.
- Excursió a Barcelona per visitar exposicions vinculades amb la matèria i manifestacions patrimonials.
- Excursió al Congrés i al Senat a Madrid.

15. Avaluació de la pràctica docent

A continuació incorporem dos rúbriques a la nostra proposta didàctica que pretenen diagnosticar els punts forts i els punts vulnerables del nostre curs filosòfic. Pretenem fer una autoavaluació de la nostra pràctica docent, el més objectiva possible, i facilitar a l'alumnat un altre qüestionari, breu i anònim, que ens permeta saber l'apreciació que hi tenen de la nostra forma d'impartir docència.

Qüestionari d'avaluació anònima de l'acció docent

És el moment d'avaluar la meua tasca com a docent. Espere respostes justes i sinceres que m'ajuden a millorar en els següents cursos com a docent.

Avalua al professorat de la matèria			
<i>En els primers minuts ens comenta què anem a fer eixa sessió</i>			
<i>Les explicacions són ordenades, clares i necessàries</i>			
<i>Empra materials diversos a l'aula i no únicament el llibre de text</i>			
<i>Es facilita que l'alumnat pregunte dubtes sobre la temàtica i facilita la participació en l'aula</i>			
<i>El professorat intenta fer explicacions amb exemples propers a la nostra realitat i als nostres interessos</i>			
<i>Es realitzen activitats diverses: individuals i grupals, orals i escrites...</i>			
<i>El professorat corregeix les activitats i proves de forma objectiva</i>			
<i>El professorat intenta que l'ambient a l'aula siga agradable i constructiu</i>			
<i>El professorat domina la matèria que imparteix i es prepara les sessions</i>			
<i>El professorat ens ha explicat els criteris d'avaluació de la matèria</i>			

Autoavaluació de la meua tasca docent			
<i>En els primers minuts explique què anem a fer eixa sessió</i>			
<i>Les explicacions són ordenades, clares i necessàries</i>			
<i>Empre materials diversos a l'aula i no únicament el llibre de text</i>			
<i>Facilite que l'alumnat pregunte dubtes sobre la temàtica i facilite la participació en l'aula</i>			
<i>Intente fer explicacions amb exemples propers a la nostra realitat i als nostres interessos</i>			
<i>Realitze activitats diverses: individuals i grupals, orals i escrites...</i>			
<i>Avalue les activitats i proves de forma objectiva</i>			
<i>Intente que l'ambient a l'aula siga agradable i constructiu</i>			
<i>Domine la matèria que imparteix i prepare-programe les sessions</i>			
<i>Explique els criteris d'avaluació de la matèria</i>			